

УДК 330.341.1: 330.322

К.В. Шарийаспірант
Донецький державний університет управління**СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ**

У статті узагальнено сучасний стан інноваційно-інвестиційної політики, розглянуто науковий потенціал держави, зокрема досліджено кількість науковців та організацій, що виконують наукові дослідження й розробки. Проаналізовано кількість підприємств, що займалися інноваціями, та виявлено загальну суму їх витрат на інноваційну діяльність. Значну увагу приділено методам стимулювання інноваційно-інвестиційної сфери.

Ключові слова: інноваційно-інвестиційна політика, науковий потенціал, інноваційна діяльність, інновація, інноваційно-інвестиційна сфера.

I. Вступ

У сучасних умовах для розвитку національної економіки необхідно забезпечувати найефективніше використання науково-технічного та людського потенціалів держави, при цьому залучаючи внутрішні й зовнішні інвестиційні ресурси. Але держава не повинна стояти осторонь цих процесів, навпаки, вона повинна активно брати в них участь. Для того, щоб бути конкурентоспроможними, економічно й технологічно розвинуті країни світу перейшли на новий рівень розвитку економіки – інноваційний, що передбачає активне впровадження у виробництво науково-технічних розробок і технологій. Однак найкращий ефект досягається за умов використання комплексу "інновації – інвестиції". Актуальність цієї проблеми є беззаперечною.

Засновниками концепції інноваційного розвитку у світовій науці є австрійсько-американський учений Й. Шумпетер [1], українсько-російський учений-економіст М. Туган-Барановський [2] та російський учений-економіст М. Кондратьєв [3]. Значну увагу приділено державній інноваційній та інвестиційній політиці у працях українських учених: О. Амоші [4], Ю. Бажала [5], В. Гейця [6], Б. Данилишина [7], О. Лапка [8], Б. Маліцького [9], Л. Федулової [10] та ін.

II. Постановка завдання

Метою статті є аналіз сучасного стану інноваційно-інвестиційної сфери, дослідження стану інноваційно активних підприємств і виявлення тенденцій розвитку інноваційно-інвестиційної політики.

III. Результати

На сучасному етапі розвитку економіки головним джерелом суспільного прогресу є інноваційна діяльність. Саме тому в економічно розвинутих країнах більше половини підприємств є інноваційно активними.

Україна належить до країн з високим науковим потенціалом. Наукові школи України відомі унікальними досягненнями у сферах розробки нових матеріалів, дослідженнями в галузі фізики низьких температур, електрозварювання, інформатики і багатьох інших. Пріоритетом для діяльності органів державної влади сьогодні має стати створення умов, що забезпечують не тільки збільшення цього потенціалу, а насамперед його максимальну реалізацію в інтересах суспільства. Для цього держава зобов'язана стати безпосереднім провідником інноваційного розвитку, замовником та організатором досліджень і розробок [11].

На рис. 1 подано діаграму з чисельністю науковців нашої держави. На графіку простежується щорічне зниження кількості науковців. У 2012 р. в Україні було 82 032 науковця, а ще у 2000 р. – 120 773. Таким чином, протягом 12 років їх кількість зменшилася на 38 741 особу, або на 32,08%. Така ситуація склалася внаслідок несприятливих умов для наукової діяльності (невідповідне фінансування НДДКР, низький рівень оплати праці тощо).

На рис. 2 показано кількість організацій, які виконують наукові дослідження й розробки. На графіку видно, що до 2005 р. їх кількість змінювалася незначно. Однак, починаючи з 2006 р., чисельність організацій постійно зменшується. Якщо у 2005 р. було 1510 організацій, то вже у 2012 р. стало 1208 одиниць. Таким чином, протягом семи років чисельність організацій, які виконують наукові дослідження й розробки, зменшилася на 302 організації, або 20%. Частково це пояснюється зменшенням чисельності науковців.

У табл. 1 відображено кількість підприємств, які у своїй діяльності запроваджували інновації.

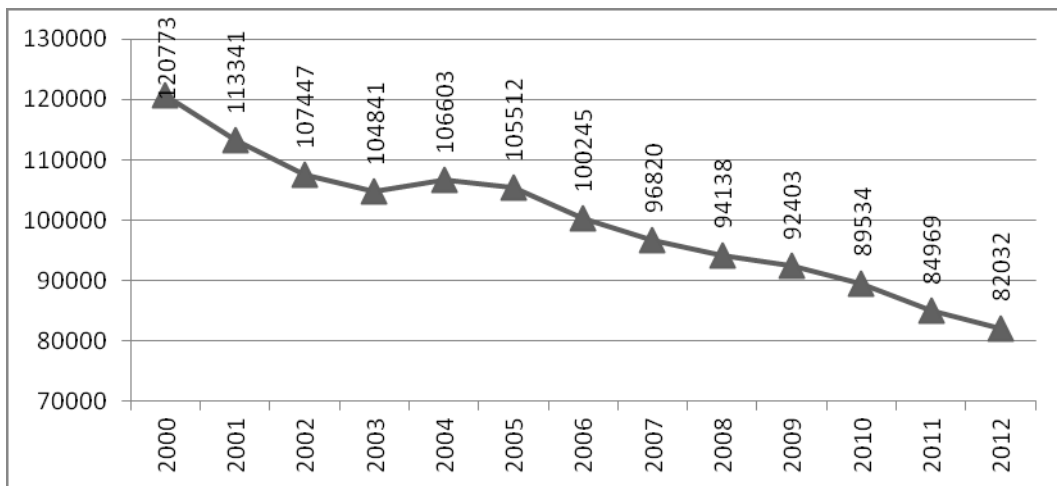

Рис. 1. Чисельність науковців, осіб [12]

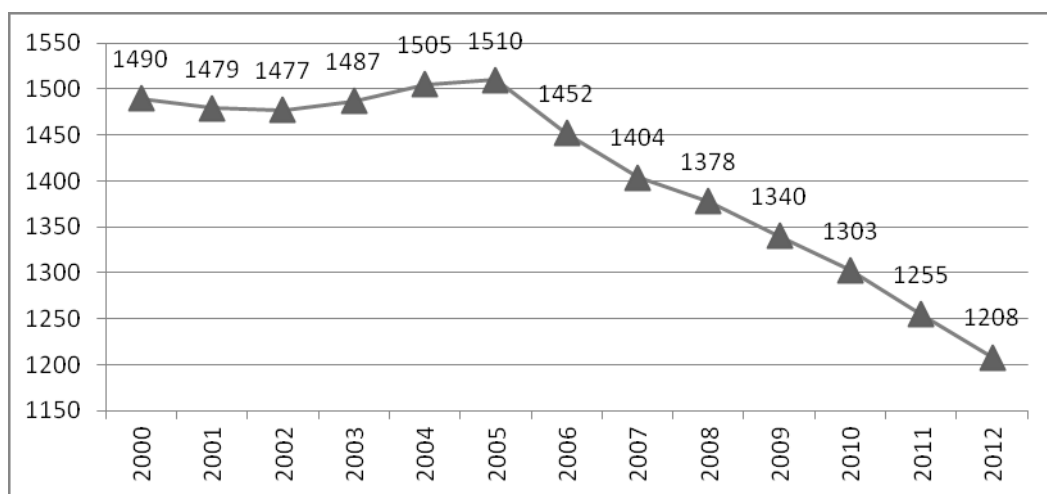

Рис. 2. Кількість організації, які виконують наукові дослідження й розробки [12]

Таблиця 1

Питома вага підприємств, що займалися інноваціями, % [12]

Вид підприємств	Роки			
	2009	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Всього	12,8	13,8	16,2	17,4
Промислові	10,7	11,5	12,8	13,6

Поаналізувавши дані табл. 1, можна помітити, що на українських підприємствах щороку спостерігається зростання показників інноваційної діяльності. Протягом досліджуваного періоду кількість підприємств, що запроваджували інновації, збільшилася на 4,6% на всіх фірмах держави та на 2,9% – на промислових підприємствах. Це є позитивною тенденцією. Проте кількість підприємств, що запроваджують інновації, залишається недостатньою: станом на 31.12.2012 р. 82,6% фірм не вносили у свою діяльність жодних нововведень.

Зі збільшенням кількості інноваційно активних підприємств збільшується й загальна сума витрат підприємств на інновації (рис. 3).

Протягом 2000–2012 рр. сума витрат на інновації збільшилася в 6,5 раза – з 1 760,1 млн грн до 11 480,6 млн грн, однак

простежується спад упродовж 2009–2012 рр. як наслідок світової економічної кризи. У 2011 р. витрати на інновації збільшилися навіть порівняно із докризовим періодом. Протягом останнього періоду витрати підприємств на інновації зменшилися на 20%.

Удосконалення механізму державного управління промисловим комплексом має забезпечуватись шляхом надання державної підтримки та запровадження ефективних заходів щодо захисту інтересів вітчизняних виробників від недоброчесної конкуренції; усунення суперечностей між процесом концентрації промислового виробництва й заходами антимонопольного регулювання; розроблення нормативно-правових актів з питань створення та впровадження моделі кластерної організації промисловості [13].

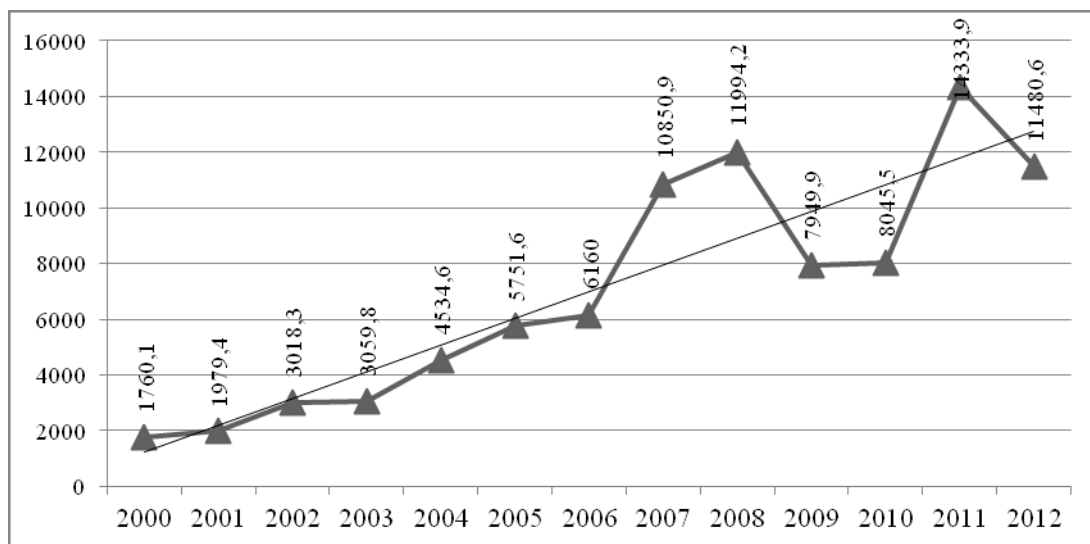

Рис. 3. Загальна сума витрат підприємств на інновації, млн грн [12]

Для забезпечення відповідного рівня стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності необхідно створити ефективну систему оподаткування. Податкове стимулювання інноваційно-інвестиційної активності має стати ключовою ланкою державної інноваційно-інвестиційної політики. Податкова підтримка є ефективним інструментом державного впливу на інноваційно-інвестиційну активність суб'єктів господарювання, оскільки вона:

- охоплює значну частину вітчизняних підприємств, які запроваджують інновації;
- мотивує здійснення інвестицій саме в інновації;

- надає підприємствам автономію в прийнятті рішень;
- передбачає рівні умови для всіх суб'єктів господарської діяльності.

З метою підвищення інноваційної активності підприємств в Україні необхідна розробка й запровадження цільової комплексної державної програми, у якій необхідно зазначити форми та джерела фінансової підтримки науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт як на державному, так і на регіональному рівнях. Тому в розвинутих країнах державна політика щодо інноваційно-інвестиційної діяльності містить достатньо методів стимулювання інноваційно-інвестиційної сфери (рис. 4).

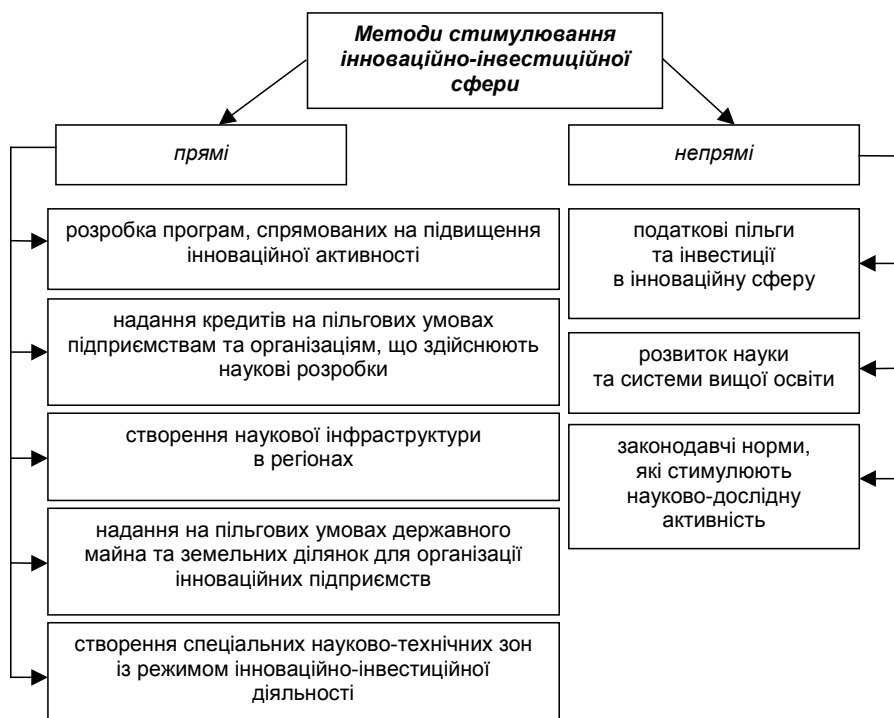

Рис. 4. Методи стимулювання інноваційно-інвестиційної сфери

Для того, щоб політика стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності була ефективною, вона повинна ґрунтуватися на таких принципах:

- система оплати податків має бути вигідною для підприємств, що запроваджують інновації у своїй діяльності;
- підприємство не повинно мати прями податкові витрати від провадження інноваційно-інвестиційної діяльності.

Найбільш дієвим методом стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності є запровадження податкових пільг. У світовій практиці відомі такі види податкових пільг:

- надання податкового кредиту дослідницького та інноваційного характеру, який дає право відстрочки податкових платежів з прибутку;
- зменшення відсотка податку при збільшенні інноваційних витрат підприємства;
- запропонування “податкових канікул” на податок з прибутку, який отриманий від реалізації продуктів інноваційної діяльності;
- пільгове оподаткування дивідендів, які отримані за акціями інноваційних фірм;
- пільгове оподаткування частини прибутку, що буде спрямований на інноваційні цілі тощо.

Податкові пільги доцільно застосовувати для:

- підприємств, що виготовляють інноваційний товар;
- підприємств, що запроваджують інноваційні технології;
- підприємств, що вводять інноваційні покращення, які підвищують ефективність їх функціонування;
- організацій та установ, що займаються кредитуванням інноваційно-інвестиційно активних підприємств.

IV. Висновки

Щоб інноваційна діяльність набула ефективного розвитку, необхідне відповідне та своєчасне фінансове забезпечення від етапу фундаментальних досліджень до етапу запровадження у виробництво. Однак у сучасних умовах розвитку в державному бюджеті не вистачає коштів на інноваційну та науково-технічну діяльність. Тому актуальним питанням на сьогодні є розробка та впровадження в дію заохочувальних заходів для підприємств усіх форм власності. До вищезазначених заходів можна зарахувати:

- запропонування пільгових умов для фірм, що ведуть науково-дослідні роботи та запроваджують інновації у своїй діяльності, – особливі умови оподаткування, кредитування, страхування, інвестування тощо;
- створення цільових інноваційних фондів для академій наук та науково-дослідних установ, які можуть формуватися з різних джерел;

- розробка системи надання державних гарантій кредитування для перспективних інноваційних проектів.

Через непослідовне проведення та низьку ефективність державної інноваційно-інвестиційної політики Україна не встигає за розвиненими країнами в технологічному розвитку. Як наслідок, поступово зменшується кількість інноваційно активних фірм, відбувається гальмування розвитку високотехнологічних галузей промисловості.

Тому для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств необхідним є перехід до інноваційно-інвестиційної моделі розвитку нашої держави, що також дасть змогу забезпечити відповідні темпи економічного зростання щодо розвинутих країн світу.

Список використаної літератури

1. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития / Й.А. Шумпетер. – М. : Директ-Медиа, 2007. – 400 с.
2. Основы политической экономии [Электронный ресурс] / М.И. Туган-Барановский. – Режим доступа: http://147.45.19.130/reader/flipping/Resource-1413/Tugan-Baranovskiy__M.I.__Osnoay__politicheskoy__ekonomii.pdf/index.html.
3. Основные проблемы экономической статистики и динамики [Электронный ресурс] / Н.Д. Кондратьев. – Режим доступа: http://old.biblioclub.ru/26821_Osnovnye_problemy_ekonomicheskoi_statiki_i_dinamiki.html.
4. Активізація інноваційної діяльності: організаційно-правове та соціально-економічне забезпечення : монографія / О.І. Амоша, В.П. Антонюк, А.І. Землякін та ін. ; НАН України, Інститут економіки промисловості. – Донецьк, 2007. – 328 с.
5. Бажал Ю.М. Теорія соціально-технологічного укладу і сучасне державне антикризове управління / Ю.М. Бажал // Формування ринкової економіки : зб. наук. праць. – К. : КНЕУ, 2010. – С. 13–15.
6. Геєць В.М. Перспективи розвитку економіки України та можливий вплив на нього інноваційних факторів / В.М. Геєць // Наука та наукознавство. – 2006. – № 3. – С. 24–28.
7. Данилишин Б. Інноваційна модель економічного розвитку: роль вищої освіти / Б. Данилишин, В. Куценко // Вісник НАН України. – 2005. – № 9. – С. 26–35.
8. Лапко О.О. Венчурний капітал як джерело фінансування інноваційного розвитку економіки / О.О. Лапко // Економіка і прогнозування. – 2006. – № 3. – С. 35–42.
9. Малицький Б.А. Неолібералізм і кризис инновационного развития экономики. Формула кризиса / Б.А. Малицький. – К. : Фенікс, 2009. – 64 с.
10. Федулова Л.І. Підходи до формування дієвої інноваційної стратегії України /

- Л.І. Федулова, І.А. Шовкун // Наука та інновації. – 2009. – Т. 5. – № 3. – С. 5–15.
11. Коробейник О.В. Державне фінансування інноваційної діяльності підприємств України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/31_PRT_2010/Economics/73850.doc.htm.
12. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
13. Лобас І.В. Особливості інноваційно-інвестиційної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Lobas.pdf>.

Стаття надійшла до редакції 08.01.2014.

Шарый К.В. Современное состояние и тенденции развития инновационно-инвестиционной политики Украины

В статье исследовано современное состояние инновационно-инвестиционной политики, научный потенциал государства, в частности рассмотрено количество ученых и организаций, которые выполняют научные исследования и разработки. Проанализировано количество предприятий, которые занимались инновациями, и выявлена общая сумма их расходов на инновационную деятельность. Значительное внимание уделено методам стимулирования инновационно-инвестиционной сферы.

Ключевые слова: инновационно-инвестиционная политика, научный потенциал, инновационная деятельность, инновация, инновационно-инвестиционная сфера.

Sharyi K. Modern state and development trend of innovative-investment politics of Ukraine

In modern conditions for the development of the national economy it is necessary to ensure effective use of scientific and technical and human potentials of the state, thus attracting internal and external investment resources. But the state should not stay aside of these processes, on the contrary, it must take active part. To be competitive, economically and technologically developed countries of the world were transferred to a new stage of development of economy of innovation, which implies active introduction in manufacture of scientific and technical developments and technologies. However, the best effect is achieved with the use of a complex of innovations – investments". The urgency of this problem is indisputable.

The purpose of this work is to analyze the current status of innovative investment policy, a study of the state of innovation-active enterprises and revealing of tendencies of development of innovation-investment policy.

The subject of research is innovative-investment policy.

During the work of the investigated the scientific potential of the state (in particular investigated, the number of researchers and organizations involved in research and development). Also examined the proportion of businesses that engaged in innovation. The article analyzes the costs of enterprises on innovative activities and generalized methods of stimulation of innovative investment policy.

Upon completion of the study suggested the measures of stimulation of innovative-investment activity. To the above activities include:

- provision of favorable conditions for firms which are carrying out scientific research and innovate in their business – special conditions of taxation, crediting, insurance, investment and more;*
- creation of target innovation funds for the academies of Sciences and scientific-research institutions, which can originate from different sources;*
- development of the system of provision of state guarantees lending for promising innovative projects.*

Key words: innovative-investment politics, scientific potential, innovative activity, innovation, innovative-investment sphere.